

учебное пособие. - М.: Исследовательский центр, 1991. - 154 с.

5. Шпунув, В.И. Этническая толерантность как феномен

культуры. Культурология, этнокультурология, культурная антропология. - 2004. - № 7. - 12 с.

РІВЕНЬ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГА ВИЩОЇ ШКОЛИ ДО ВИКОРИСТАННЯ МЕДІА

Балабанова Катерина Євгенівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Київського Університету імені Бориса Грінченка

LEVEL OF PSYCHOLOGICAL READINESS HIGH SCHOOL TEACHER FOR MEDIA

Balabanova K.E. Ph.D., assistant professor of advertising and Public Affairs Borys Grinchenko Kyiv University

АНОТАЦІЯ

У статті визначено структурні компоненти моделі психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа; визначено рівні розвитку психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа та чинників, що впливають на її становлення. Сформульовано гіпотезу, яка полягала у припущенні, що психологічна готовність педагога вищої школи до використання медіа у професійній діяльності залежить від: а) оволодіння педагогами знаннями про використання медіа; б) оволодіння педагогами відповідними вміннями та навичками використання медіа в професійній діяльності; в) визначення та осмислення педагогами основних мотивів до використання медіа, власного емоційного відношення до медіа.

ABSTRACT

In the article the structural components of the model of psychological readiness of high school teachers to use the media; the levels of psychological readiness of high school teachers to use the media and the factors influencing its development. Formulated a hypothesis that was assuming that the psychological readiness of high school teachers to use the media in a professional activity depends on: a) teachers mastering knowledge about the use of media; b) teachers mastering the relevant skills and skills in the use of media careers; c) identifying and understanding the main reasons teachers to use the media of their own emotional relationship to the media.

Ключові слова: медіа, медіакомпетентність, когнітивний компонент, операційний компонент, особистісний компонент, педагог вищої школи, психологічна готовність.

Key words: media, media competence, cognitive component, operational component, the personal component, high school teacher, psychological readiness.

Постановка проблеми. Масштаби впливу медіа на різні сфери життя зростають з кожним днем. Це ставить нові завдання перед освітньою системою, вимагає від педагогічного працівника не тільки знання сучасних технічних пристроїв передачі інформації й уміння з ними працювати, але й певного рівня критичного мислення, здатність орієнтуватися в особистому інформаційному полі, творчих здібностей. Ще актуальнішим є психологічна готовність педагога до використання медіа у професійній діяльності, адаптація освітянина до часу нових медіа. На тлі швидкої медіатизації освітнього середовища тема психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа у професійній діяльності розкрита недостатньо.

Аналіз стану проблеми дозволяє визначити, що феномен психологічної готовності вже знайшов своє відображення у дослідженнях багатьох науковців, але психологічна готовність педагога вищої школи до використання медіа у професійній діяльності майже не досліджувалася.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що проблема психологічної готовності вивчалась на різних рівнях – від розуміння змісту цього поняття (О.Ф. Лазурський, А.Ф. Лисенко, О.Г. Мороз, Д.М. Узнадзе) до виявлення особливостей прояву в різних видах діяльності (П.А. Белл, Д. Кац, Г. Олпорт, В.М. М'ясищев та інші).

Проблему готовності до професійно-педагогічної діяльності та різні її специфічні особливості досліджува-

ли: Н.І. Клокар, К.В. Макогон, І.Я. Зязюн, О.М. Пехота, В.А. Сластьонін, Л.С. Подимова, О. В. Веремеєвко, І.Я. Глазкова. На психологічних аспектах формування готовності до професійної діяльності зосереджують увагу Г.О. Балл, Л.М. Карамушка, В.О. Моляко.

Застосування медіа в навчально-виховному процесі розглядали західні вчені (Д. Бекінгем, К. Ворсноп, Л. Мастерман, Р. Стеннард), українські (Н.Б. Габор, Л.А. Найдьонова, Г.В. Онкович) і російські (Е.А. Бондаренко, В.В. Гура, І.В. Жилавская, І.А. Фатеева, О.В. Федоров).

На думку дослідників, використання медіа у навчальному процесі створює максимально високий рівень інформаційної насиченості, інтерактивності і емоційності навчання, дозволяє забезпечити диверсифікацію змісту освіти без збільшення терміну навчання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідність вирішення зазначених протиріч визначила проблему дослідження: якими мають бути зміст, форми, методи і критерії психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа у професійній діяльності.

На основі названих підходів [2; 4; 6; 7; 8] нами визначено, що психологічна готовність педагога вищої школи до використання медіа – це комплекс знань, умінь та навичок, особистісних якостей (мотивів, емоцій), які забезпечують ефективну взаємодію педагога та медіа з метою успішного

виконання професійної діяльності.

У процесі визначення змісту та структури моделі психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа, нами було враховано такі важливі моменти. Педагогу вищої школи повинні бути притаманні певні якості (певні мотивації, уміння, знання та навички), які дозволяють йому ефективно використовувати медіа своїх обов'язків. Модель психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа, яку ми пропонуємо, складається з трьох компонентів: когнітивного, операційного та особистісного. Наступна задача дослідження: визначення рівня розвитку психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа.

Метою статті є визначення рівня розвитку психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа у професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу та результати дослідження. Когнітивний компонент – це система знань, необхідних педагогу вищої школи для здійснення ефективної взаємодії медіа, розв'язування педагогічних задач з використанням медіа, уміння швидко й адекватно орієнтуватися в ситуаціях. Цей компонент є результатом пізнавальної діяльності. Його характеризують обсяг знань (ширина, глибина, системність), стиль мислення, сформованість умінь і навичок педагога.

У когнітивному компоненті доцільно виділити дві групи: загальні знання з медіа та психологічні знання. До загальних знань з медіа можна віднести: теоретичні основи з медіаосвіти. Психологічні знання – це знання, пов'язані із взаємодією самого педагога з медіа, впливу медіа (медіа психологія).

Реалізація когнітивного компонента психологічної готовності педагога до використання медіа означає необхідність професійно самовизначитись, тобто усвідомити норми, модель своєї професії і відповідно оцінити свої можливості.

Операційний компонент – це комплекс умінь та навичок, які забезпечують успішність процесу використання медіа, наявність у педагога системи практичних умінь: проектувальних, конструктивних, організаційних та комунікативних, необхідних для використання медіа у професійній діяльності.

Всі уміння та навички можна поділити на дві групи: загальнопедагогічні та психологічні. У загальнопедагогічні уміння входять саме уміння і навички з використання медіа. Психологічні уміння та навички пов'язані з психологічним забезпеченням процесу використання медіа. До психологічних можна віднести: а) визначення оптимального стилю взаємодії з медіа; б) формування позитивного відношення до медіа; в) здатність здійснювати постійний самоаналіз і самооцінку своєї праці з медіа; г) аналіз досягнень і недоліків своєї діяльності з медіа.

Особистісний компонент – це сукупність важливих особистісних характеристик педагога, які впливають на процес взаємодії з медіа. Особистісного компонент поділяємо на дві складові – це поєднання емоційної складової і мотивації. Емоційна складова полягає в умінні педагога вищої школи контролювати свої емоції, керувати емоціями, формувати позитивне ставлення до медіа, які спону-

кають до творчої діяльності, взаємодії з медіа. Мотиваційна складова компоненту передбачає наявність потреб, мотивів, прагнень до успішної діяльності використання медіа, прояв відповідальності до розв'язання педагогічних задач за допомогою медіа. Даний структурний елемент є тією ланкою, яка спонукає педагога до здійснення певного виду діяльності.

Залежно від цілей і завдань діяльності по формуванню психологічної готовності з урахуванням трьохкомпонентної моделі формування (когнітивний, операційний, особистісний) можна виділити напрямки формування психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа: формування загальної психологічної готовності до використання медіа, що буде містити в собі підвищення психологічних знань педагога щодо взаємодії з медіа; розвиток умінь і здатностей використання медіа в професійних ситуаціях, психологічні особливості взаємодії з медіа; розкриття значення своїх емоцій і мотивів до використання медіа.

Отже, обґрунтування теоретико-методологічних підходів дослідження психологічних особливостей використання медіа педагогічними працівниками у професійній діяльності, здійснене на першому етапі дослідження, дало можливість провести на другому етапі констатувальний експеримент. Дослідженням було охоплено 90 педагогів гуманітарних дисциплін вищої школи (76% педагогів мали ступінь кандидата наук із стажем педагогічної діяльності від 7 до 19 років, 86% респондентів були жінками, середній вік опитуваних склав 43,5 років). Дослідження було проведено у 2015 році.

Мета констатувального етапу дослідження полягала у визначенні рівня розвитку психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа та чинників, що впливають на її становлення. На цьому етапі дослідження було сформульовано гіпотезу, яка полягала у припущенні, що психологічна готовність педагога вищої школи до використання медіа у професійній діяльності залежить а) оволодіння педагогами знаннями про використання медіа; б) оволодіння педагогами відповідними вміннями та навичками використання медіа в професійній діяльності; в) визначення та осмислення педагогами основних мотивів до використання медіа, власного емоційного відношення до медіа.

Відповідно до завдань дослідження, констатувальний етап дослідження проводився в два етапи. Перший етап дослідження (пошуковий) був спрямований на визначення того, наскільки проблема використання викладачем медіа в професійній діяльності є дійсно важливою і які чинники впливають на її розв'язання.

Дослідження здійснювалось за допомогою опитування (анкетування). Використовувалась анкета з «відкритими» питаннями, розроблена автором, яка включала такі питання: 1) «Чи важко Вам працювати з медіа, використовувати медіа у професійній діяльності?»; 2) «Які «зовнішні» чинники, на Вашу думку, найбільшою мірою позначаються на ефективності роботи з медіа у професійній діяльності?»; 3) «Які «внутрішні» чинники, на Вашу думку, можуть впливати на ефективність Вашої професійної діяльності з використанням медіа?».

Що стосується відповіді на питання «Чи важко Вам працювати з медіа, використовувати медіа у професійній діяльності?», то дослідження показало, що приблизно половина опитаних педагогів мають труднощі у використанні медіа. Про це свідчить той факт, що 30,8 % опитаних однозначно відповіли, що вони мають труднощі щодо ефективного використання медіа, а 16,7 % зазначили, що це має місце в окремих випадках. Тобто, приблизно половина опитаних чітко зазначала, що має труднощі у використанні медіа в професійній діяльності.

У процесі аналізу відповідей на питання «Які «зовнішні» чинники, на Вашу думку, найбільшою мірою впливають на ефективність використання медіа у професійній діяльності педагогом?», опитуваними було виділено низку «зовнішніх» чинників, які впливають на процес використання медіа у професійній діяльності.

Слід зазначити, що вагоме місце серед виділених опитуваними чинників педагога віддали «рівню матеріально-технічного забезпечення закладу освіти» – 50 %, «складність проблеми, яку необхідно розв'язувати» – 17 %; «існуюча система навчання» – 20%, «новизна проблеми» – 13%.

Відповідаючи на питання «Які «внутрішні» чинники, на Вашу думку, можуть істотно позначитися на ефективності Вашої взаємодії з медіа?», опитані назвали велику кількість чинників, які залежать безпосередньо від медіа компетентності, тобто знань і умінь у сфері медіа, досвіду роботи з медіа, відношення до медіа.

Як бачимо, перше місце серед таких чинників, зайняв такий чинник, як «рівень медіакомпетентності педагога». На нього вказали більше половини опитаних (55%). Виявлений факт є досить важливим, на нашу думку, в контексті проблеми, що досліджується, оскільки він свідчить про усвідомлення викладачами власної компетентності, медіакомпетентності.

В цілому за результатами першого етапу емпіричного дослідження було зроблено висновок про те, що проблема використання медіа у професійній діяльності є достатньо складною для педагогів і вона потребує певної психологічної готовності до її розв'язання.

Отже, розглянемо результати другого етапу дослідження (основного), який передбачав визначення рівня розвитку психологічної готовності педагога до використання медіа у професійній діяльності, даний етап складався із трьох підетапів.

Щодо першому під етапу – його завдання полягало у визначенні рівня розвитку когнітивного компонента психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа у професійній діяльності. Дослідження здійснювалось за допомогою методу опитування (анкетування) та контент-аналізу. Використовувалась анкета, розроблена автором [1].

Питання анкети включали три групи питань, які стосувалися рівня знання опитуваними щодо використання медіа у професійній діяльності. Перша група питань включала питання, які стосувалися загальних знань понятійного апарату, знань технологій. Друга група питань стосувалася психологічних чинників, які впливають на процес використання медіа педагогом та психологічних вимоги

до педагога для ефективного використання медіа. У третю групу були включені питання, які стосувалися безпосередньо психологічної готовності педагога до використання медіа у професійній діяльності (змісту психологічної готовності, її структури, методів та форм формування психологічної готовності).

Отже, невелика частина опитаних – від 8,7 % до 12,2 % – мають високий рівень розвитку когнітивного компонента психологічної готовності педагога до використання медіа у професійній діяльності, тобто називають усі суттєві ознаки понять із проблеми. Решта опитаних мають середній рівень розвитку когнітивного компонента та низький рівень готовності. При цьому слід зазначити, що найбільша кількість опитаних (49,8%) мають низький рівень знань щодо психологічних особливостей використання медіа у професійній діяльності.

В цілому, можна заключити, що педагоги вищої школи мають певні резерви для вдосконалення когнітивного компонента психологічної готовності до використання медіа у професійній діяльності. Про це свідчить дані які стосуються узагальнюючого показника рівня розвитку когнітивного компоненту. Згідно з цим даними, лише 10% опитаних мають високий рівень розвитку когнітивного компонента, а 39,9% – мають низький рівень розвитку цього компонента, а 50,1 – середній рівень когнітивного компонента.

Отже, результати дослідження в цілому показали недостатній рівень розвитку когнітивного компоненту психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа у професійній діяльності та необхідність спеціальної психологічної підготовки викладача з даного напрямку роботи.

Другий підетап був спрямований на визначення рівня операційного компонента психологічної готовності педагога до використання медіа у професійній діяльності. Дослідження здійснювалось за допомогою «Карти навичок та умінь застосування медіа», розробленою автором. Педагогам було запропоновано оцінити свої вміння здійснення професійної діяльності із застосуванням медіа за шкалою (0 – не вмію, 1 – вмію недостатньо добре, 2 – вмію добре, 3 – вмію відмінно).

У результаті дослідження встановлено, що тільки 15,3 % опитаних мають високий рівень розвитку операційного компонента психологічної готовності до використання медіа у професійній діяльності. Це означає, що педагоги не ефективно використовують медіа в професійній діяльності, не застосовують нові медіатехнології, не завжди в професійних цілях використовують мережу Інтернет, більшість не може редагувати та створювати медіатексти. В цілому можна зробити висновок про недостатній рівень розвитку операційного компонента психологічної готовності педагога до використання медіа у професійній діяльності. Про це свідчить дані які стосуються узагальнюючого показника рівня розвитку операційного компоненту. Згідно з цим даними, лише 15,30 % опитаних мають високий рівень розвитку операційного компонента, 30,7% – мають низький рівень розвитку цього компонента і 54,0 % – середній рівень операційного компонента.

Завдання третього підетапу полягало у визначенні рів-

ня розвитку особистісного компонента психологічної готовності педагога до використання медіа у професійній діяльності.

Особистісний компонент психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа в професійній діяльності визначається якостями особистості, які виступають провідним умовою професійного зростання викладача в сучасному мультимедійній інформаційному середовищі. І ми вважаємо, що педагоги вищої школи мають бути вмотивовані до вирішення професійних завдань засобами медіа, які розвиваються швидкими темпами і представляють зовсім нове явище в педагогічній галузі. Також, особистісний компонент психологічної готовності педагогів спрямований на ефективне керування емоційною сферою. Відповідно до особистісного компоненту психологічної готовності педагогів до використання медіа в професійній діяльності ми включаємо дві складові: мотиваційна та емоційна (здібність розуміти свої емоції, і керувати емоційною сферою).

Діагностика емоційної складової проводилася за методикою Н. Холла «Емоційного інтелекту» [3; 5]. Емоційний інтелект має наступну структуру: 1) емоційна обізнаність; 2) управління своїми емоціями; 3) самомотивація (скоріше мимовільне управління своїми емоціями); 4) емпатія; 5) розпізнавання емоцій інших людей (скоріше вміння впливати на емоційний стан інших людей). Відповідно були визначені рівні емоційного інтелекту педагогічного працівника: «високий», «середній», «низький».

Результати тестування показали, що за шкалою «емоційна обізнаність» 64 % педагога вищої школи мають високий рівень емоційного інтелекту, вони чітко розуміють свої емоції, свій внутрішній стан, постійно доповнюють свій внутрішній «словник емоцій» новими почуттями. 36 % педагогів мають середній рівень емоційного інтелекту за шкалою «емоційна обізнаність», вони достатньо знають о своїх емоціях, але чітко не відокремлюють їх.

За шкалою «управління своїми емоціями», 11 % педагогів мають низький рівень – не можуть контролювати свої емоції. 46% педагогів мають середній рівень, щоб контролювати емоції і переходити від одного емоційного стану в інший потрібні деякі зусилля. Високий рівень мають 43% педагога вищої школи – контроль емоцій особливих зусиль не потребує, людина емоційно гнучка.

За шкалою «розпізнавання емоцій інших людей» 9% опитаних важко зрозуміти емоції інших людей. Середній рівень мають 34% опитаних, вони розуміють певні прояви емоцій частіше у знайомих людей. Високий рівень мають 57% педагогів, вони легко розуміють і «читають» емоції у оточуючих людей.

Емоційний інтелект пов'язаний з емоційною стійкістю і переживанням стресорів зовнішньої невизначеності, в нашому випадку – роботи з медіа. Чим вище здатність контролювати свої емоції, створювати у себе необхідний настрій на професійну діяльність з медіаінноваціями, тим слабкіше інтенсивність переживань, пов'язаних з можливою невдачею, невідомістю обстановки, страхом не правдати своїх очікувань та очікувань студентів.

Емоційний інтелект так само пов'язаний зі здатністю до саморегуляції поведінки, здатність направляти свої емоції

на ефективне виконання діяльності, що дозволяє адекватно оцінювати результати своєї діяльності, знаходити причини неузгодженості отриманих результатів з наміченою метою. Здатність керувати своїми емоціями дозволяє виділяти значущі умови досягнення мети і враховувати їх в діяльності, адекватно реагувати у швидко мінливих умовах і перебудовувати свою поведінку відповідно до них.

Висока поінформованість педагогічного працівника у галузі прояву емоцій, здатність направити їх на користь досягнення поставлених цілей при роботі з медіа може сприяти адекватності оцінювання умов діяльності, швидкої орієнтації в умовах, що змінюються, особливо при роботі з медіа, гнучкості стратегій поведінки.

Згідно з інтегративним рівнем 22,5 % опитуваних мають високий рівень емоційного інтелекту; 52,5 % – середній рівень; 25% – низький рівень емоційного інтелекту. Таким чином, більшість педагогів мають середній рівень емоційного інтелекту. Це вказує на те, що педагоги добре вміють контролювати свої емоції, впевнені у собі. Викладачі з низьким рівнем сформованості емоційного інтелекту в стресових ситуаціях спрямовані на подолання емоцій, внаслідок надмірної фіксованості на проблемах (домінує зовнішнє над внутрішнім). Найвищий рівень емоційного інтелекту відзначається гармонійним поєднанням внутрішнього та зовнішнього. Поведінка особистості базується на широкому спектрі добре сформованих соціальних навичок. В даному випадку емоційний стресовий стан лише мобілізує та стимулює її.

Завдання третього етапу передбачало і визначення рівня розвитку мотиваційної складової психологічної готовності педагога до використання медіа. Використовувалися опитувальники «Діагностика особистості на мотивацію до успіху» Т. Елерса [9], «Діагностика особистості на мотивацію до уникнення невдач» Т. Елерса [9] та «Діагностика ступеня готовності до ризику» Г. Шуберта [9].

Що стосується особливостей вияву мотивації до успіху педагогічного працівника, то дослідження показало, що у переважній більшості опитаних (82,8 %) виявлено високий рівень мотивації до успіху. Зазначимо при цьому, що до високого рівня розвитку мотивації до успіху ми віднесли дані, як стосувалися «помірно високого» рівня та «дуже високого» рівнів. У 16,1% виявлено середній рівень розвитку мотивації до успіху та у 1,1 % – низький рівень.

В цілому отримані дані стосовно рівня розвитку мотивації до успіху можна оцінити як позитивне явище, оскільки вони свідчать про те, що переважна більшість опитаних орієнтуються на досягнення позитивних, високих результатів в своїй діяльності, прагнуть до подолання перешкод в досягненні мети, ствердження себе тощо.

Аналіз даних, які стосуються особливостей мотивації до уникнення невдач показав наступне. В середньому для однієї третини опитаних (31,3%) є характерним високий рівень мотивації до уникнення невдач. Зазначимо, що до цього рівня ми віднесли показники, які відносяться до «високого» та «дуже високого» рівня мотивації до уникнення невдач. Решта опитаних педагогів мають середній (42,2%) та низький (26,5%) рівень мотивації до уникнення невдач.

Отримані дані свідчать, на наш погляд про певні нега-

тивні тенденції в рівні розвитку мотиваційного компоненту психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа. Вони проявляються, на наш погляд, в тому, що на фоні високої вираженості в опитаних мотивації до успіху значна частина із них мають і високу мотивацію до уникнення невдач. Це говорить, на наш погляд, про те, про те, що педагоги бояться здійснювати помилки в своїй діяльності, уникають невизначених ситуацій, бояться проявляти нестандартні підходи у професійній діяльності, а це приводить до певних обмежень у професійному розвитку викладача.

У процесі аналізу схильності до ризику було отримано такі дані: 43,6% опитаних мають оптимальний рівень схильності до ризику, 30,8% – близький до оптимального рівень схильності до ризику, 25,6% опитаних педагогів мають неоптимальний рівень схильності до ризику.

Висновки. Проблема використання медіа у професійній діяльності є достатньо складною для педагогів і вона потребує певної психологічної готовності до її розв'язання. Майже половина опитаних педагогів чітко зазначає, що має труднощі у використанні медіа в професійній діяльності. Також, перше місце серед «внутрішніх» чинників, зайняв такий чинник, як «медіакомпетентність педагога». На нього вказали більше половини опитаних. Виявлений факт є досить важливим, оскільки він свідчить про усвідомлення викладачами необхідності власної медіакомпетентності.

Дослідження рівня розвитку когнітивного компонента психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа засвідчило, що в цілому педагоги мають недостатній рівень його розвитку, але мають певні резерви для вдосконалення когнітивного компонента психологічної готовності до використання медіа. Менш ніж десята частина викладачів вищої школи мають високий рівень розвитку когнітивного компонента, володіє психологічними знаннями, необхідними для ефективного використання медіа в професійній діяльності.

Аналіз рівня розвитку операційного компонента психологічної готовності педагогічного працівника до використання медіа у професійній діяльності показав, що педагоги не ефективно використовують медіа в професійній діяльності, не застосовують нові медіатехнології, не завжди в професійних цілях використовують мережу Інтернет, більшість не може редагувати та створювати медіатексти.

Дослідження особистісного компонента психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа засвідчило, що згідно за показником емоційності більшість педагогів мають середній рівень емоційного інтелекту. Це вказує на те, що педагоги добре вміють контролювати свої емоції при роботі з медіа, впевнені у собі, але в стресових ситуаціях спрямовані на подолання емоцій, внаслідок надмірної фіксованості на проблемах. Дослідження мотиваційної складової особистісного компонента психологічної готовності педагога до використання медіа виявило, що оптимальним варіантом в контексті ефективного використання медіа у професійній діяльності, може бути така модель: високий або середній рівень мотивації до успіху має поєднуватися з високим або середнім рівнем моти-

вації до уникнення невдач та високим (оптимальним) та середнім (близьким до оптимального) рівнем схильності до ризику. Це дасть можливість викладачам орієнтуватися на високі показники в процесі удосконалення взаємодії з медіа і не боятись впроваджувати нові медіа в професійну діяльність.

В цілому результати констатувального етапу дослідження виявили недостатній рівень розвитку компонентів психологічної готовності педагога вищої школи до використання медіа та засвідчили необхідність спеціальної психологічної підготовки викладачів до використання медіа. Така підготовка може здійснюватися, зокрема, за допомогою спеціального навчального семінару-тренінгу.

Список літератури

1. Балабанова К.Є. Дидактичні та виховні можливості електронних медіа: медіапродукти і медіаресурси освітнього характеру / К.Є. Балабанова // 35 років на шляху удосконалення професійної компетентності фахівців: історія, сучасність, перспективи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (5-6 лютого 2014 р.) / Інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників ДВНЗ «Університет менеджменту освіти». – Донецьк : ІПО ІПП ДВНЗ «УМО», 2014. – 214 с. – С.18.
2. Бондарчук О.І. Особливості психологічної готовності керівників освітніх організацій до планування професійної кар'єри / О.І. Бондарчук // Актуальні проблеми психології. Т.1.: Соціальна психологія. Організаційна психологія. Економічна психологія: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. С.Д.Максименка, Л.М.Карамушки. – К.: Міленіум, 2005. – ч.15. – С.13-16
3. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект / Дэниел Гоулман; пер. с англ. А.П. Исаевой. – М.: АСТ МОСКВА; Владимир: ВКТ, 2009. – 478 с.
4. Карамушка Л.М. Психологія управління: навч. посіб. / Л.М. Карамушка. – К.: Міленіум, 2003. – 344 с.
5. Куценко Я.М. Емоційний інтелект: проблеми діагностики / Я.М. Куценко // Проблеми сучасної психології. – 2011. – Випуск 14. – С. 417-426.
6. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.
7. Тополенко О.О. Психологічна готовність керівників до прийняття управлінських рішень (теоретична модель) / О.О. Тополенко // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка: зб. наук. праць. – Київ: Політехніка, 2007. – №3(21). – ч. 2. – С.127 – 131.
8. Теоретико-методологічні засади модернізації змісту гуманітарної освіти у вищій школі України: Монографія / [К.Є. Балабанова, Н.М. Демяненко, Н.О. Дівінська та ін.]; За ар. Ред.. Г.В. Онкович. – К.: Педагогічна думка, 2013. – 282 с.
9. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие / Д.Я. Райгородский – редактор-составитель. – Самара: БАХРАХ, 1998. – С 626-629